

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
BUDAPEST, V., KOHÁRY-UTCA 4., II. EM.
Telefonszám: Lipót 974—24.
Minden pénz a lelkész hivatalt címére küldendő.

Felelős szerkesztő:
JÓZAN MIKLÓS
Munkatársak:
Botár Imre
Buzogány Anna
dr. Csiki Gábor

Megjelenik havonként.
Előfizetési ára:
Egy évre . . . . . 4 pengő

Torda: 1568. **HATÁRKÖVEK** Pozsony: 1848.
az unitárius egyház történetében. Ezekben a helyeken mondta ki az országgyűlés előbb Erdélyre, azután egész Magyarországra nézve, hogy az unitárius vallás bevett vallás (recepta religio).

„Öt seb.”

„Én az Úr Jézusnak bélyegeit hordozom az én testemben.” Gal. VI. 17.

Hétszáz évvel ezelőtt az élet és halál találkozásának főszege pillanatában megszakadt egy szerető szív, amelynek ezüst hurja együtt zengett a világok harmóniájával. A ravatal körül egyszerű szőrcsuhában csendesen imádkoznak a bánatos tanítványok, akik az ő Mesterük elhunytával olyanok lettek, mint a pásztor nélkül való nyáj. Beszédes némaságuk mögött ott van mégis a vele együtt töltött órák illatos emléke, amely végig kíséri őket az egész életen át. Hiszen az ő Ferenc testvérük nekik mindannyiuknak igazi atyjuk is volt egyuttal. Assisi szentje nem halt meg. Csak átszenderült egy magasabbrendű, tisztább és szentebb életbe, ahol az ő lelkének gazdagsága éppúgy tündökölt, mint az igazak koronája. Ő valóban elmodhatá vala az apostollal: „Én az Úr Jézusnak bélyegeit hordozom az én testemben . . .”

Ez volt a kolduló barát leghőbb vágya, legszentebb dicsekedése. És amire olyan epedve vágyakozott, azt el is érte. Imitatio Christi . . . Krisztus követése az életben: Krisztus követése a halálban. Áldozatos élet — áldozatos halál. Neki a száraz kenyér és a hideg víz már kész lakoma, amelynek kézenfekvő áldásaiért nem győz eléggé hálát adni a Teremtőnek. Ruhája bármennyire egyszerű, jobban ékesíti őt mint a királyi köntös, mert az ő igazi ékessége a Krisztus palástja, mely láthatatlanul borítja be az Ur „Szegénykékjét”. Amerre jár, virágok nyílnak körülötte, a megváltó szeretetnek és a gyógyító irgalmasságnak virágai; a virágok kelyhében mennyei balsam és a szívek mélyén diadalmas hit és égi béke. Az ő egész élete: türés — lemondás — bűnbánat — imádság — virrasztás — munka és jótétemény között egy folytonos zarándokut a Golgotha felé. Küzdelem a töviskoronáért, amelyet ő is a saját vére árán óhajtott volna megszerezni és kiérdemelni. Nem olcsó babér volt az ő pályabére. Azt akarta, hogy lelki alázattal mondassa el a pogányok apostolával: „Én az Úr Jézusnak bélyegeit hordozom az én testemben” . . .

Ez volt a kolduló barát leghőbb vágya, legszentebb dicsekedése. És amire olyan epedve vágyakozott, azt el is érte. Imitatio Christi . . . Krisztus öt sebe, a Monte Vernia szent magányában töltött verejtékes és áhitatos éjszaka után, mint az áldozat vérvirágának másodvirágzása, ott virított az ő törékeny testén is, mint élő valóság, mint örök symbolum. A sokszárnyú szeráf édes látomása — ki tudja, meddig tartott? — ki tudja, mit közölt titokzatos nyelven a szegény Baráttal? Ki tudná megmondani? Ő maga se tudta, hogy tulajdonképpen mi történt vele. Csak érezte, hogy az érintésre friss meleg vér serken két kezén, két lábán és a jobb oldalában. Éppen úgy, mint az Úr Jézusnak a kereszt kinjai között. Ebben is hasonlatos óhajtott lenni az ő Mesteréhez.

Két keze sok jót tett: nem tudta az ő bal keze, mit cselekszik az ő jobb keze. Két lába bolyongott szerte a hazában: Isten ígéje volt mindig azoknak szövéténeke. Kebeléből pedig későnkorán ujjongva tört fel a zsoltár, a háladal. Pacsirta-lelke most is ott dalol, ott zeng valahol a Krisztus trónja mellett, mint a hegyi beszéd kísérő zenéje . . . Flóreat . . .

Szerkesztő.

Áldott szegénység!

(Szent Ferenc „Kis Virágaiból“)

Szent Ferenc, Krisztusnak hűséges szolgája és követője az ő Mesterét mindenben utánozni törekedett. Krisztus példája szerint ő is tizenkét tanítványt választott magának. Ezeket párjával bocsátotta ki a nagyvilágba, hogy hirdessék az evangéliumot. S ebben az isteni küldetésben ő maga járt elől jó példával. Egyszer Maseo testvérrel éppen Franciaország felé vette útját. Utközben egy vidéki városba érkeztek, ahol az ő Rendjének bevett szokása szerint házról-házra Isten nevében kenyeret kértek, mert igen igen éhesek voltak. Szent Ferenc az egyik utcában, Maseo testvér a másikban. De miután Szent Ferenc alacsony termelű és szegényes külsejű ember volt, ugyancsak elhalmozták a hivek ajándékkal, sőt egész kenyeret is adtak neki.

Ezután a gyűjtött almatöröket kivitték a városon kívül egy gyönyörű forrás mellé. Ott letelepedtek. És a különböző nagyságu dírb-darab kenyeret egy széles kőlapra helyezték, amely asztalnak is beillett volna.

És amikor Szent Ferenc látta, hogy Maseo testvér mily sokat gyűjtött, nagy volt az ő lelkének öröme s így szólt: „Oh Maseo testvér, így nagy kincsre mi állg vagyunk érdemesek“. És amikor ő ezt egymásután többször is mondogatta magában, Maseo testvér így felelt: „Atyám, hőt még neked ez is kincs? Hiszen láthatod, milyen koldusszegények vagyunk. Ugyszólván semmink sincs; se abroszunk, se késünk, se tányérunk, se tálunk, se házunk, se asztalunk, se cselédünk“. Mire Szent Ferenc így válaszolt: „Látod, éppen ebben áll a mi igazi gazdagságunk. Ez a mi kincsünk. Itt mindent, de mindent az Isteni Gondviselés rendelt ki a mi számunkra. Az ő nevében kaptuk a kenyeret, Ő terített nekünk asztalt ezen a síma kőlapon. Itt van a friss forrásvíz is, amely szomjúságot csillapítja. Oh Istenem, add, hogy felvegyük és szeressük az áldott szegénységet, mint szent fiad tevé, teljes szívünkből és lelkünkből!“

Buzgó imádság után, Istennek hálákat adva, ettek a kenyérből, ittak a forrásból. Ettek és megelégedtek. S azután folytatták útjukat Franciaország felé. Amint utközben egy templomhoz értek, Szent Ferenc így szólt társának: „Jere, menjünk be ebbe a templomba — imádkozni.“

És amint bementek, Szent Ferenc letérdelt az oltár mögé s elkezdett buzgón imádkozni. És amint így hosszú ideig nagybuzgón imádkozott, úgy megtelt a szíve-lelke Isten jelenlétének boldogító érzetével, hogy alig bírt magával. Ujból és újból eljegyezte magát az áldott szegénységgel. Arca túlvilági örömtől sugárzott. Ajkát pedig ékesszólóvá tette amaz oltárl eleven szén, a szeretet lángja.

P. b.

Ima.

Dicsőséges Ur Isten!
Mindenható Felség!
Kit imád szent örömben
Az egész mindenség.
Angyalok meghajolnak
Előtted s tisztelnek;
Menny, föld, tenger hódolnak
Néked s megszentelnek.

A mult emlékeivel foglalkozva, a jelen pillanat örömeit élve s a jövő iránt reményre hangolva keblünket, hajlunk meg mi is előtted jóságos Isten e szent helyen, melyet tiszteletedre építettünk. Tudjuk ugyan, hogy Téged mindenütt megtalálunk, mert ha a mennybe megyünk, ott vagy, ha a koporsóba vetjük ágyunkat, ott is jelen vagy, ha olyan szárnyaink is volnának, mint a hajnalnak és a tengernek utolsó határánál laknánk is, oda is a Te kezed vezetne és a Te jobb kezed megfogna minket. De mégis ezen a helyen érezzük magunkat legközelebb hozzád. Mintha érettünk dobogó atyai szíved dobogását is hallanók. Ezért gyűltünk egybe e drága és kedves alkalommal is itt, hogy áldjunk és magasztaljunk Téged megszámlálhatatlan jótéteményeidért, melyekkel időről-időre megáldasz minket s különösen hálát mondjunk neked azért, hogy amidőn 50 évvel ezelőtt itt a fővárosban mi unitáriusok is egy kis egyházközséget alakítottunk, Te azt oltalmadba vetted s megsegítettél küzdelmeinkben és törekvésünkben, hogy az ma egyetemes egyházunknak is elsőrendű egyházközsége s teljes bizalommal nézünk annak jövő fejlődése és haladása elé.

Mi Urunk, Istenünk! im ez 50 évre való visszaemlékezés teszi nekünk ma e napot örömnappá, ünneppé. De kérve kérünk, hogy ne vond meg a Te gondviselésedet továbbra is egyházközségünk felett s indíts minket is hithűségre, buzgóságra, áldozatkészségre; mert ezek az erős pillérek, amelyek egyetemes egyházunkat is fentartották évszázadokon át s fentartjuk ma is. Szolgáljanak ezekben nekünk például hitelűdeink, angol és amerikai testvéreink, kik az ők áldozatkészségükkel még minket is tudnak segíteni, amiért nem tudunk eléggé hálásak lenni irántuk.

Egyben kérünk, tedd uralkodóvá szívünkben a szeretetet, mely a lélek gyümölcse s legbiztosabb öre, előmozdítója és biztosítója az erkölcsös életnek, melyre teremtve vagyunk s amely nélkül hiába hivatkozunk kereszténységünkre. Szeressünk mindennekfelett Téged, jóságos Istenünk! ki életre hivat, sorsunkat intézed s megmutatod az utat, melyen járva boldogságunkat megtaláljuk és szeressük embertársainkat, mint testvéreinket; mert ez az Ur Jézusnak legfőbb két parancsolata: „szeretni Istent teljes szívünkből és minden erőnk-ből, és szeretni embertársainkat, mint magunkat. Általában pedig tedd uralkodóvá szívünkben a szeretetet azért is, hogy az minden más rossz szenvedélyt, haragot, irigységet, gyűlötséget, bosszúállást elnyomva, legyőzve, a világbéke, a népek

Az „Unitárius Értesítő“ minden unitárius ember asztalán ott legyen.

és nemzetek közötti egyetértés, harmónia valahogy létrejőjön s a történetírónak többé ne legyen alkalma a háborúk évszámait feljegyezni.

Szent fiad, az Ur Jézus nevében buzgó lélekkel kérünk, hallgasd meg könyörgésünket. Amen.

*Ferencz József
unitárius püspök.*

Ferencz József 50 éves püspöki jubileuma.

Az egyetemes Unitárius Egyház Főtanácsa szeptember hó 19.-én Kolozsváron tartotta meg szokásos évi gyűlését. A Főtanács ülésnek különös jelentőséget ebben az esztendőben az a körülmény adott, hogy ennek keretén belül ünnepelték meg Ferencz József püspök félszázados püspöki jubileumát. Az eredeti terv az volt, hogy e ritka alkalommal kapcsolatosan Zsinati Főtanács tartassék a háromszékvármegyei Arkos községben, hol 50 évvel ezelőtt Kriza János költő püspök halála után az akkor még csak 41 éves Ferencz József kolozsvári papot az unitáriusok főpásztorukká választották. Az elmúlt tél folyamán történt balesete azonban megakadályozta az ősz főpásztorot abban, a szándékában, hogy ismét visszatérjen abba a fehér házikós kis székely faluba, honnan ötven évvel ezelőtt, küzdelmes, de dicsőséges püspöki pályájára e'indult.

91 évet testi és lelki frissességben élni meg: Istentől nagy áldás. De 91 évből 50-et püspöki székben tölteni úgy, mint azt Ferencz József tette, még ritkább ajándék. Püspöksége egyházunk életében új fejezetet jelent. Olyan ez a félszázados fejezet, mint egy hős eposz, amely dicső alkotásokról beszél: nagy tettekről, melyeknek mindig Ő volt a főhőse. Pátriarchális alakja ma úgy áll előttünk, mint egy le'únt világnak figyelemztetésül hátra hagyott drága darabja: az ő magyar Erdély lelke öltött testet benne. Egyéniségének fénye azonban nem maradt Erdély szűk bércei között. Tengereken túl is világol, hirdetvén az unitárius és a magyar szellemi erő hatalmát.

Itt a magyarázata annak, hogy a szeptember 19.-iki kolozsvári jubileum messzi kiemelkedett a pártikuláris jellegű egyházi ünnepségek sorából. Erdély magyarsága válaszfelkezetet különbség nélkül, Amerika és Anglia képviselői mind együtt imádkoztak ezen a napon a kolozsvári Unitárius nagytemplomban, hálákat adván Istennek azért az áldásért, mit nekünk Ferencz József személyében adott. A királyhágón inneni híveket Dr. Csiki Gábor lelkész, Pálffy Móric és Mojnár János keblis tanácsosok képviselék. Az ünnepi istentisztelet után, melyen imát Dr. Boros György főjegyző és egyházi beszédet Lőrinczy Dénes tordai esperes mondtak, Dr. Ferenczy Géza főgondnok az egyetemes egyház, Gvdó Béla esperes pedig a lelkészkar üdvözlését tolmácsolta a főpásztornak. Az üdvözlések sorát Dr. William H Drummondnak, egyházunk és fajunknak e jól ismert lelkész barátjának beszéde zárta be, ki meleg üdvözlésében az angol

és az amerikai unitárius hívek ragaszkodó szeretetéről biztosította az öreg patriarchát s egyben ünnepies ígéretet tett arra, hogy Anglia és Amerika unitáriusai, egyházunkért és fajunkért imádkozni és áldozni soha meg nem szűnnek.

Az ünnepélyt követő közebéden, csaknem történelmi jelentőségű toasztok hangzottak el. Ezek közül minket leginkább talán az érdekel, mit az az öreg főpásztor mondott keserves módon elszakadt magyarországi híveire és amelyben főpásztori áldásának tolmácsolására kérte fel a jelenlevő dr. Csiki Gábort. »Lelki gyermekeimnek tartom önöket is s szívem forró vágya az, hogy magyarországi híveim közt megegyszer megforduljak, hogy megköszönjem mult évi ajándékukat, azt a kényelmes karosszéket, melyben öreg napjaimat töltöm és hogy részt vegyek a budapesti egyházközség jubileumán, melynek bölcsőjét Isten kegyelméből egykor én ringattam.«

Ezen a helyen óhajtunk megemlékezni egy néhány mondatban bár, a kolozsvári unitárius kollégium egykori növendékeinek »Vén diák« találkozójáról is.

Az édes anya, az Alma Mater segélykiáltása jött hozzánk a nyár vége felé. Minket hívott segítségül, széles e világban szétszórt gyermekeit, kik egykor szellemi emőin táplálkoztunk és nevelkedtünk az élet számára. Nem ellenértéket kért azért, amit egykor nekünk adott, hiszen azt pénzértékben kifejezni és letörleszteni úgy se tudnók. Csak valamit kért abból, ami talán nekünk is szűkösen van. Kért és kér azért, hogy új magyarokat nevelhessen a jövő számára.

Bár a királyhágón innen a legtöbb csak a szívét küldhette el s testben is csak nagyon kevesen, a'ig háman-négyen ke'hattünk utra, mégis szeptember 20.-ján reggel több száz tagból álló diáksereg verődött össze. Pelyhes arcu fiatal és fehérürtü öreg diákok hatalmas menetben vonultak fel hódolatra a vén kollégium elé, hogy átvegyék ott azt a szent parancsolatot, melyre minket az ősöknek ott járó lelke által szentté avatott tradíciója kötelez. Az évfolyam szerint felsorakozott menetet öreg aggastyánok: Ferencz József püspök ur, a legvénebb diák, Albert Dénes bácsi, Ki György Sándor bácsi és a még mindig harcias Barabás Béla s a többi vezették és a végén pirospozsgás arcu fiatalok zárták be a sort. Az öreg kollégium udvaráról imádkozásra és igehallgatásra utunk a szomszédos templomba vezetett, hol Vári Albert és Dr. Varga Béla tanárok látták el szépen a szolgálatot. Innen az új kollégium udvarára ballagtunk tovább. Ami itt történt, azt a püspök ur és a felügyelő gondnokok szavain kívül Barabás Béla revelációszerű beszéde tette emlékeztetéssé. Az ősök szelleme szó'alt meg benne, figyelmeztetve minket unokákat a kötelességre, melyei a kolozsvári unitárius kollégiumnak és egyben az erdélyi magyar kultúrának tartozunk. Találó bevezetés volt ez ahhoz az értekezéshez, melyen arról esett szó, hogy ki mit áldoz az intézet megmentésére. Akik jelen voltak, mint az első pünkösdi alkalmával a tanít-

ványok megtelének mindnyájan. Szentlélekkel és valószínűleg egy akarat: megjárani, megmenteni minden áron a bajba jutott drága Alma Matert. A Berde cipó visszatérő ízének hatása alatt egyszerre új Berde Mózesek támadtak, kik egymás után rakták rá az oltárra nemesült zöldségre fáradtságos munkájuknak gyümölcsét s tettek fogadását halálig tartó áldozatokra. Vajha példájuk azokra is átragadna, kik egy vagy más oknál fogva nem lehettek részesei ennek a modern pünkösdi jelenetnek.

Az értekezést közebed követte.

Dr. Csiki Gábor.

A Nagy Király Hirnöke.

Emlékezés Assisi Szent Ferencre

1226. október 3-án költözött el az élők sorából. Éppen ebben a hónapban volt hétszáz esztendeje, hogy *Krisztus Szegénykéje* itthagya a földi világot, de a hétszáz esztendő nem ejtett csorbát sem hírnévén, sem erkölcsi nagyságán. Nőttön nő az iránta való tisztelet és csodálat évről-évre, ami pedig személyét, szellemének vallási és erkölcsi mélységeit illeti, ezzel úgy vagyunk, mint a középkor csodálatos dómjaival: minél messzebb távolodunk tőle, annál inkább kibontakozik igazi nagysága, igazi szépsége, igazi lelki pompája. A katolikus világ az 1926. évet Assisi Szentjének ünneplésére szentelte, de feléje fordult a nemkatolikusok figyelme is, hiszen nagyon régi törekvése protestáns íróknak, művészeknek, hogy Assisi Ferenc lelkébe mind mélyebbre merüljenek alá, megmutatván a keresztény világnak, hogy az egyetemes emberi értékek nem állanak és nem állhatnak távol a protestantizmustól csak azért, mert azok egy más csillagzat, egy más egyházi keretben születtek.

Nem, a protestantizmus sokkal katolikusabb (általánosabb), minthogy Assisi Ferenc katholicitása idegen maradna előtte. Sőt, hogy mily komolyan veszi a protestantizmus a régi, középkori értékeket, annak talán legbizonyítóbb bizonyítéka az, hogy a mai szent Ferenc irodalom feje a francia protestáns *Paul Sabatier*, akinek Szent Ferenc életrajza a franciskánus tudósok szerint a legkitűnőbb. *Tnode* pedig, Szent Ferenc evangélikus német írója így kiált fel őszinte megindultságában: „Ha valaha megérdemelte valaki a „szent“ nevet, úgy az Assisi Ferenc“.

Tehát Assisi Ferenc tisztelete — úgy mondhatnók — általános korunkban. Ugy látszik, hogy az ember önmagával lett elégedetlenné, megunt a Szünetet, megcsömörlött a Gögtől, az Uralomvágy kiégette szívét s ma ismét a Békességnek, Alázatosságának, Szegénységnek, Szolgálatkészségnek Szentje elé járulni új és egyben régi Hitért, új és egyben régi Eszményekért. Csak még sok van az emberben a régi emberből. Még vallási törekvéseiben is élménykeresés vezeti a modern embert, valami esztétikai szomjúság, amely mögött mohó, életörömtől kiperzsel és új —

eztall lelki élvezetekre vágyó szív vár kielégülésre. De van hitünk az élő Istenben és reménykedünk, hogy Ő a XX. század emberét bűneinek tudatára fogja ébreszteni, hogy megismerje az igazi Alázatosságot, hogy megvalósítsa a valódi Békességet és ne legyen az európai kultúra harcra, gögnél, szenvedélynek martalékává! . . .

Bernardone Ferenc 1182-ben született Assisiben, Umbriának gyönyörű fekvésű városában. Atyja gazdag posztókereskedő volt, aki sokat utazott s tőle hallott először a kis Ferenc híreit az u. n. lyoni szegényekről, aki a középkori Egyház világias fényével szemben az első keresztények egyszerűségére és szegénységére áhítottak s ezért az Egyház által eretnekeknek bélyegeztettek. Ferencet apja kereskedőnek szánta, azonban rövidesen kitért, hogy nem való kereskedőnek, mert iszonyúan költséges. Szeret fényűzően öltözködni, szereti a jó barátok hangos mulatozásait. Sőt ezeknek a jó barátoknak, az assisi vidám társaságoknak „az arany-ifjúságnak“ ő a vezére. Folyt a bor, a vidám szó, a hangos élet, amíg egyszer Ferenc belé nem betegedett. A betegség azonban fordulatot hozott Ferenc életébe. Betegen látta meg az életörömök hiábavalóságát. A halál a nagykövete az Urnak, ki eddig még a legtöbb embert térített meg. A test a halálé lehet, de hát mi akkor az élet értelme? Ez a kérdés emelkedett Ferenc lelkében. Megfogadta, hogy ezentul szent ügy szolgálatába áll. Felgyógyulása után pápai érdekekért küzdő lovagcsapatba állott. De nyugta itt sem volt. Több akart lenni, mint világi nagyság s kezdte belátni, hogy aki Istennél nagy akar lenni, annak mindenki szolgájává kell lennie. Koldusrongyokba öltözött, leprásoknak kezét csókolta s folyton imádkozott. Így imádság közben hallotta egyszer a szót: *Nem látod, hogy házam roskadozik? Menj és javítsd meg azt nekem!* Ez volt az ő elhívása Istentől.

Apja mindebbé nem akart belenyugodni. Az ő kereskedői szemével nem tudta nézni, hogy fia ruháit, lovát, atyja finom posztóit eladja s a pénzt szegények, koldusok közt szétosztogatja. De Ferenc már nem engedelmeskedik atyjának. Az assisi püspök előt csupaszra vetkőzik, visszaad ruháival egyetemben mindent, amit atyjától kapott s ezentul csak az *Istent hívja az ő Atyjának*. És a püspök palástját terítette a pöre Emberre, ki letette minden földi hiúságát s egyedül a lélek erejében bizva indult meg hódítani az ellenséges világot s így lett ő egy szál köpenyben a Nagy Királynak, Istennek Hirnöke, dallal az ajkán, keresztel a mellén és *Szegénység Asszonya* az oldalán.

Ettől fogva az élete „minden cselekedetében az áldott Jézus életéhez hasonlított.“ Maga köré gyűjt tanítványokat: Bernát, Illés, Masszeus stb. testvéreket.

Ezekkel járja be egész Itáliát, mindenütt prédikálván az alázatosságot, a békességet, a szegénységet. És mint Jézus a tanítványait, úgy küldi ő is az ő testvéreit mindentűvé, hogy legyenek mindenütt szegényeknek, nyomorúságosoknak

könyörtületes vigasztalói. Utjukra semmit sem visznek, még kenyeret sem. Ha megéheznek, gondoskodik róluk a Nagy Király, ad kenyeret, mellé forrásvizet s meg-megterit a Szegénység Urasszony egy-egy nagy tiszta kerek kövön. S mikor uton nincsenek és nem prédikálnak, akkor szüntelenül imádkoznak, vagy dolgoznak. Mert ingyen megélni nem akarnak, hanem kenyérért vállalnak mindenféle munkát s erre példát megint csak Ferenc ad nekik.

Ő a lelke az egész mozgalomnak. Ő tanítja meg a testvéreket olyan csodás dolgokra, amit ma elképzelni is alig tudunk. Hogy mi a tökéletes vigasság, azt mindenképpen gondoljuk, csak úgy nem, mint ahogy Ferenc tanítá meg Leó testvért a szent alázatosságban, béketűrésben, minden nyomoruság elviselésében való örvendezésre: a tökéletes vigasságra (lásd: A Szent Ferenc Virágocskái VIII. fejezet). „És most halld, Frate Leone a Szentlélek összes ajándékai között a legfőbb, ha valaki *őri magán győzedelmeskedik* s a Krisztus szeretetéért minden bajt, igazságtalanságot és gyalázatot készséggel elvisel“. Minden tanításához példát is ad s maga-magán mutatja be sokszor a példát is. Szent Ferenc a világirodalom egyik legnagyobb költője is, mert a megírt költeményeket saját életének hangszerén mindjárt megzenésíti, harmonizálja.

Különben is állandóan teltszívű ember. Állandóan örvendez az Isten teremtett világán. A virágokat úgy szereti, hogy megparancsol a testvéreknek, hogy a kolostorukat állandóan virágokkal díszítsék. A madarak, különösen a szegényes, szürke pacsirták voltak kedvencei, mert ezek szegénységükben is magasra az ég felé röppennek s az Istennek dicsőségét zengedezik. Testvéreinek érezte a Teremtő Isten által az egész természetet s himnuszt zengett a teremtésért s a teremtményekért, bátyánk-urunkért, Napért, Hold asszony-nénénkért, a Boruért s a Derüért, az alázatos Vizért s a hatalmas Tüzért s végül nénénkért: a testi Halálért is.

Ki csodálná, ha ennyi alázatossággal, ennyi vigassággal, ennyi békességgel, ennyi szeretettel egycsapásra meghódította az emberiség minden rétegét. A szegényeknek vigasztalója lett, a gazdagoknak példaadója, akik odahagyták és eladták mindenüket s követték Ferencet.

Pedig hát ott kemény élet várt rájuk. Ferenc mellett fáztak és dideregtek, éheztek és szomjaztak, tűrniök kellett a világ megvetését, a kényelemnek minden hiányát, a teljes és tökéletes szegénységet. De mikor Szegénység Asszony oly szép volt, az Alázatosság oly édes és Krisztus keresztje oly felemelő, hogyne tűrtek volna mindent el ezekért!

*

Halála előtt néhány évvel Szent Ferenc a *Monte Vernán* elnyerte saját testén Jézus öt sebének másolatát. Krisztus zászlóhordozója, a Nagy Király Hirnöke megkapta a legszebb rendjeleket: a goltai Szenvedés és Megdicsőülés öt sebhelyét.

Azóta az Alverna Hegyet hét század tisztelete mind dicsőségesebbé, mind fényesebbé tette.

Akárcsak azt a másik Hegyet, melyen szintén vérrózsák nyiltak és amelynek keresztjén vérző sebhelyek fakadtak a világ üdvösségeért.

*

Áldott legyen a Nagy Király, aki hirnököket küld az ő dicsőségének hirdetésére, a szent alázatosságnak és békességnek prédikálására, amelyekre oly nagyon szüksége van minden időben a szegény, gyarló, gögös embernek.

Áldott legyen a Nagy Király, midőn a hatalomban tobzódó modern Embernek újra elküldi az ő Hirnökeit: áldott Jézust, boldog Ferencet és alázatosságra, engedelmességre tanítja meg az ő fellázadt gyermekét, a gögös Én-t, az ő kedves, szerelmes tékozló fiát.

Isten hozott Alverna hegy lelki szülöttje, Isten hozott tégedet, Nagy Királynak Hirnöke, Krisztusnak Zászlóhordozója: Assisi Szent Ferenc!
Jancsi László.

A budapesti Egyházközség 50 éves jubileuma.

Sokan nem tudták ebben a fővárosban 50 évvel ezelőtt, hogy mi is az az unitárius vallás. Pogány vagy keresztény, vagy valami fantasztikus keleti vallás? Sokan néztek kutató, vizsgáló szemmel az unitárius emberre, keresve rajta valami különösét, valami rendkívülit, ami ismertető jele volna. 50 évvel ezelőtt, mikor még hire, hámva sem volt a mai Koháry-utcai templomnak sem, hogy tudhattak volna a fővárosiak arról a kis vallásról, melyet Erdély ősi bércei közül hozott s szorongatott szívében egynehány hivatalnok ember, akiket sorsuk a fővárosba rendelt...

És ma, amikor az ötven esztendő mögöttünk van, ma a krónikás történetírónak azt kell följegyeznie, hogy 1926 szept. 25.-én a főváros minden felekezete és minden társadalmi egyesülete sőt hivatalos hatóságai is képviseltették magukat azon az ünnepélyen, amelyen a budapesti unitárius egyházközség fennállásának 50 éves évfordulóját ünnepelte, a főváros egyik központi helyén fekvő templomában. Legyen hála érte a gondviselő Urnak, a mi mennyei Atyánknak, hogy az első évek annyi küzdelmében és az utóbbi idők megpróbáló veszélyeiben erőt adott őseinknek ahhoz, hogy megismertessék vallásunkat az a világgal, amely nem ismerte azeelőtt, segítséget küldött ahhoz, hogy a megismert vallásnak templomot emelhessünk és erőt adott a templom megtartásához nekünk. Ez az ünnepély, amely szept. 25.-én folyt le, a hálaadás mellett egy egész világ elismerése és tisztelő meghajlása volt az 50 év előtti első budapesti unitáriusok szívében elrejtett »Unitárius Eszme« e'ött. Az ünnepély alkalmából a kormányzó ur üdvözlő iratot, a kormány, a kultuszminisztérium képviselőt küldött az ünnepélyre. Megjelentek a kolozsvári unitárius püspök a bpesti református, evangélikus, az V. ker. romai katolikus, a baptista a methódista, a görög keleti szerb egyház, a pesti izraelita hitközség, a protestáns táborig püspökség, a

főváros tanácsa és polgármestere, az V. ker. előjáróság hivatalos kiküldöttei. Az Angol és Amerikai unitáriusok egy-egy lelkessel képviseltették magukat. A Székely-Magyar Egyesület, a Népies Irodalmi Társaság, a magyar és unitárius társadalom előkezdése mind eljöttek, hogy megjelenésükkel s szavaikkal is kifejezzék azt, hogy ismerik az unitárius vallást az Unitárius Egyházat, azt megismerésük alapján tisztelik, becsülik és szeretik. A megjelent hivatalos vendégek és a közönség számára kicsinynek bizonyult a 4-500 ember részére helyet biztosító templom. Mikor az orgona bugása nyomán felcsendült a diszközgyűlés kezdetét jelentő zsoltár: »Te benned biztunk eleitől fogva... már ember ember mellett szorongott a templom ajtóiban is. A Zsoltárt Biblia olvasás és Dr. Csiki Gábor imája követte. Dr. Molnár Jenő Antal orgonaművész mesteri »Abránd«-ja után Dr. Gothárd Zsigmond h. államtitkár, egyházközségi gondnok megnyitotta a közgyűlést. Józán Miklós püspöki vikárius, az ötven év történetét ismertette a »Kronika« hűségével. Ezután az üdvözlések, a kiküldöttek jókívánságai folytak meleg, őszinte beszédekben. A záró ima meglepetés volt. Ősz püspökünk Ferencz József, aki ötven évvel ezelőtt az első unitárius istentiszteletet tartotta Budapesten, most a jubiléó egyházközség hálaünnepére, hálaírást küldött, melyet az ő nevében olvasott — imádkozott — Józán vikárius. A Himnusz elénekésével fejeződött be a méreteiben talán kicsiny, de nekünk nagy és szép ünnepély. Az »erkölcsi szépet«-látás és »szépet«-hallás kellemes üdítő érzésével távozott a közönség, erre az alkalomra örököződbe »diszített« templomból, a diákok, diákányok és csekészek sora között s magával vitte azt a tudatot, hogy mi sem vagyunk pogányok, sem »krisztustalanok«, mint azt még ma is képzelel rólunk egy-egy ferde nézet.

Az ünnepély öröme s vendégeink tisztelgetése este a »Magyar Világ« télikertjében szeretetvendégségképen fehér asztal mellett is köszönjük a vendégek megjelenését, akik viszont itt is alkalmat kerestek arra, hogy rokonszenvekről biztosítsanak bennünket.

HIREK.

Telefonszámunk: Lipót 974—24

Nem küldhetjük tovább az Unitárius Értesítőt annak, aki id-ig és tavalyi előfizetési kötelezettségének nem tett eleget. Lapunk kiadóhivatala állandó címszalagot nyomtat állandó és biztos előfizetőiért.

Olvasóink közül azoknak tehát, akik éveken át csak elfogadták a lapot, de előfizetéssel nem járultak hozzá a terhek viseléséhez — őszinte fájdalomunkra — tovább nem küldhetjük, mert további adóságokba nem akarunk belemerülni. Előfizetési díjak: (Az elmúlt 1925 évre 30.000 kor.) Az 1926 évre 50.000.

Istentiszteleteink a fővárosban. Minden vasárnap d. e. 11 órakor a V., **Koháry utcai** templomban. Minden hó **második** vasárnapján d. u. 4 órakor a VIII., **Csobánc-utcai** elemi iskolában.

Esketést, keresztelést, temetést egy nappal előbb kell bejelenteni. Ezt saját érdekében mindenki tartsa szem előtt. Hivatalos órák: délelőtt 9—12-ig, délután 3—5-ig.

Nőszövetségünk minden hó **második** csütörtökén délután 5 órakor tartja üléseit a lelkészi hivatalban, ugyanakkor bibliamagyarázat.

Rendőreink részére külön Istentiszteletet tartunk minden hó **harmadik** csütörtökén este 6 órakor.

Lakásváltoztatás esetén egy levelezőlapon kérünk értesítést az új címről, hogy lapunkat pontosan kézbesíthessük.

Ha egy családban betegség, vagy egyéb baj támad, ha valamely család tagja kórházi ápolás alá kerül, hozzátartozói levélben vagy telefonon értesítsék a lelkészi hivatalt erről, hogy amennyire erőnktől telik, enyhítsük testi-lelki fájdalmát, szenvedő testvérünknek.

Angol nyelvtanítás az idén is folyik. A Missziósház egyik missziós munkája ez, amely ezért ingyenes. A tanfolyamon bárki résztvehet. Jelentkezni lehet minden hétfőn d. u. 5—7-ig a lelkészi hivatalban V., Koháry-u. 4. Tanfolyamvezető: Dr. Csiki Gábor.

Október 31. Ismét közeledik a reformáció dátuma. Az idén is közösen tartanak emlékünnepélyt a protestáns felekezetek. Október 31-én este 6 órakor kezdődik a pesti **Vigadóban**. — A mi Koháryntcai templomunkban okt. 31-én délelőtt 11 órakor Józán Miklós püspöki vikárius tart emlékbeszédet. — Ugyanaznap d. e. 10 órakor **Pestszentlőrincen** az állami telepi polgári iskolában dr. Csiki Gábor missziói lelkész Istentiszteletet tart. — **Okt. 31-én d. u. 4. órakor** pedig a Koháry-utcai templomban **Ifjusági Istentisztelet**, amelyen a tanuló ifjuság áldoz a reformáció emlékének.

25 éves a budapesti Dávid Ferenc Egylet.

Ez az év egyházunk élettörténetében is a jubileumok esztendeje. A budapesti Dávid Ferenc Egylet is jubilál. Fennállásának negyedszázados évfordulóján **november 12-én** (péntek) este 6 órakor diszgyűlést tartunk a templomban. Ez alkalommal fogjuk az Egylet nagynevű néhai elnökének, Perczelné Kozma Flóranak az egyházközség által festetett arcképét leleplezni. Erről és a részletes műsorról külön meghívót is küldünk. Az ünnepély végén társasvacsora, az V., Alkotmány-u. 31. sz. alatti „Magyar Világ“ étteremben, étlap szerint.

A Protestáns diákmenza megnyitása október 1-én volt. Egyházunkat az ünnepélyes megnyitón Józán vikárius képviselte, aki imádsággal fejezte be az ünnepélyt.

A miskolci Unitárius Istentisztelet. A Miskolc és vidéki Unitáriusok október hó 10-én tartották urvacsora osztással kapcsolatosan az őszi hálaadó Istentiszteletet. Ez alkalommal Józán Miklós püspöki vikárius látogatta meg kevés, de lelkes buzgó

híveit. Megelőzőleg 10 órakor résztvettek az evangélikus Istentiszteleten Józán püspöki vikáriussal együtt, ahol Duszik Lajos ev. esperes beszédét meghallgatva, 11 órára felvonultak a szokott helyre az áll. el. iskola nagytermébe Duszik Lajossal együtt. A terem csakhamar megtelt részben unitáriusokkal, részben más vallásfelekezetűekkel. Józán Miklós és Duszik Lajos beléptek a hívek és az ev. tanítóképző énekkara harmónium kíséret mellett elénekelt „Szeret imád, magasztal” című közismert éneket. Ezután Józán Miklós imádkozott és prédikált a jelenlévőket végig lebilincselő érzéssel, s a tőle megszokott hatással. Az urvacso-rai agendát és imát Duszik Lajos ev. esperes tartotta az „Unitás” jelszavával. Milyen megható, milyen lebilincselő beszéd volt, minden vallásfelekezet részéről megszívelendő és követendő volna! Urvacsora vételre 30-an állottak fel, ami a létszám és érdeklődés emelkedését mutatja. Ime a kicsiny sereg nő, mint a mustármag a legszebb egyetértésben és békességben a többi protestánsokkal, erre a jó példát lelkipásztoraink, Józán és Duszik mutatják. A legközelebbi Istentiszteletet már az evangélikus templomban tartják, mely célból az evangélikusok örömmel és szívesen átengedik a templomukat. (Dr. Balázs Ferenc).

Meghívó. A Báró Baldácsy Protestáns Alapítvány egyházkerületi meghatalmazottjainak az alapítvány létesülésének ötvenedik évfordulóján 1926. október 19-én délután 6 órakor a dunamel-leki református egyházkerület székházában (Budapest, IX. Ráday-u. 28 sz.) tartandó diszközgyűlésre. Budapest, 1926. szept. 25. Az alapítványi igazgatóság nevében: dr. Zsigmondy Jenő, a bányai ág. h. ev. egyházkerület felügyelője, igazgatósági elnök. A Diszközgyűlés sorrendje: 1. Ének: Te benned biztunk eleitől fogva. 2. Imádság és biblia olvasás. Geduly Henrik ev. püspök, 3. Elnöki megnyitó dr. Zsigmondy Jenő igazgatósági elnök. 4. Emlékbeszéd báró Baldácsy Antaltól. Dr. Ravasz László ref. püspök. 5. Határozati javaslat előterjesztése. Báró Radvánszky Albert ev. egyet. felügyelő. 6. Ferencz József erdélyi unitárius püspök üdvözlésére elnöki indítvány. 7. Imádság és áldás. Dr. Baltazár Dezső ref. püspök. 8. Ének: Erősvárunk az Úr Isten.

Ötven évvel ezelőtt. Báró Baldácsy-féle Protestáns Alapítvány keletkezéséről ezt írja a „Keresztény Magvető” 1876-iki kötete: „Báró Baldácsy Antal ur ó méltósága f. év október havában fölbirtokaiból több ezer holdra menő részt azok gazdasági felszereléseivel együtt a magyarországi protestáns egyházaknak adományozta egyetemlegesen. Oly tény ez, amely páratlanul áll az egyháztörténelemben. Egy római katolikus vallású főúr tette ez alapítványt az ágostai, helvét hitű és unitárius egyházak számára, miáltal midőn egyfelől az adományozó főúr magas méltóságának kétségbevonhatatlan jelét adta, egyszersmind a hazánkban eddig egymástól jóformán elkülönült három protestáns felekezetet egymáshoz közelebb hozta. Az adományozási szerződés október 19-én iratott alá 11 protestáns egyházkerület képviselői, püspökei

és főgondnokai által Budapesten, amelynek értelmében az adományozott birtokok azonnal az egyházkerületekre iratnak át, a haszonélvezet azonban a nemes báróé lesz élte fogytaig, hordozván addig a birtokon fekvő terheket is. Az alapítvány megszthatatlan és elkülöníthetetlen s célja szegény, főleg építkező egyházak segélyezése, superintendensek és csekélyebb fizetésű lelkészek dotációja, valamint végre a lelkészek özvegyeinek és árváinak javadalmazása. Az alapítványi javak kezelésére egy bizottmány neveztetett ki, melynek elnöke gróf Degenfeld Imre, alelnöke gróf Lónyai Menyhért, tiszteletbeli elnöke báró Baldácsy. Tagjai: Török Pál, Péchy Tamás, Beöthy Zsigmond, Móricz Pál, Kochmeister Frigyes, Hajós János, Szilágyi Sándor és Győri Elek. Ennyit e nevezetes alapítványról, melynek anyagi hasznát most még nem is számítva, lehetetlen örömlenket ki nem fejezni az erkölcsi nyereségen felett, mely azzal össze van kötve. Az első egyetemes protestáns értekezletre adott ez alkalmat. S valóban, midőn 10 protestáns püspököt, — a nagyszabedbeni ágost. hitvallású nem volt személyesen jelen — s ugyanannyi főgondnokot s világi képviselőt együtt láttunk tanácskozni egymással szívélyesen kezét szoritani, beteljesedve éreztük lenni ama nagy parancsolatot: „Arról ismernék meg titeket az emberek, hogy az én tanítványaim vagytok, ha egymást szeretik”. Szívünkben üdvözljük az adományozó nemes bárót és üdvözljük a protestáns egyházak ezen testvéri szövetségét, melynek megszilárdítására a három felekezet püspökei elhatározták, hogy ezentúl évenként egyszer rendre mindeniknél összegyűlnek barátságos látogatás a ugyan, de egyszersmind a protestáns egyházakat közösen érdeklő ügyek megbeszélésére. Az első ilyen találkozás 1878-ben szeptemberben lesz Miskolcon az indítványozó püspök-nél, Kun Bertalannál.”

Erdélyi hírek. Benczédi Pál lelkész Boldogfalvára, Dobay István lelkészjelölt Homoródujfalvára köszöntött be. Ez alkalommal is Isten áldását kérjük munkájukra.

Van öröm is a sok bánat között Erdélyországunkban. Őszi szelek szárnyán idetévedt meghívóról olvassák híveink szószerint, amint írva van: A szentgericei Unitárius Egyházközség 1926 október 17-én tartja meg nagy fia: Jakab Elek emlékére épített kulturházának felszentelési ünnepségét. Ez alkalommal a dalárda »Harmonium-alapja«-ja javára a szövetség testvérdalköreinek részvételével nyilvános nagy hangversenyt és jótékonycélu szüreti bált rendez, melyre t. Cimet és családját tisztelettel meghívja. Délelőtt a községben »Gazdanap«-termény-, háziipar kiállításal és gazdaértekezlettel. Délben közeled a papi udvaron. Elszállásolásról s ugy a falusi, valamint az intelligens ifjúság részére, jó zenéről és elsőrendű bufférről gondoskodtunk.

Marosvásárhelyen június 27-én iktatták be lelkészihivatalába Halmágyi János marosköri esperest. A beiktatón valamennyi felekezet lelkésze köszöntötte az új unitárius lelkész-esperest.

A katolikus egyház alázatos nagyszentjéről, assisi Szent Ferencről emlékezett meg okt. 3-án, Istentiszteletünkön József püspöpi vikárius prédikációjában. A szelid „Ferenc testvér“ halálának 700 éves évfordulóján lapunk vezércikke is az ő emlékének áldoz.

82-ik iskolai évét kezdte meg idén a híres meadvillei unitárius teológia és pedig a Csikágói egyetem tőszomszédságában, ahová most áthelyeztetett. Ide azért tették át, hogy bővebb alkalmat nyújthasson tanulóinak a legteljesebb tudományos kiképzésre.

Bogyiszlón nem esketnek szombaton és vasárnap. A bogysiszlói református egyházközség presbitériuma a **községi elöljárósággal egyetértve** kimondotta, hogy ezentúl szombaton és vasárnap házasságkötést, esketési szertartást nem lehet végezni. Az érdekes intézkedés megokolása az, hogy **az esküvővel kapcsolatos mulatozás a vasárnap ünnepi csendjét zavarja.** Ugyanekkor a vasárnapi munkaszünet betartását is kötelezővé tették.

Nyugtázás. Imreh József főszolgabíró, Alsó-dabason a »Patronage« részére 3,010.000 koronát gyűjtött.

Dr. Csiki Gábor könyve: „Hiszek Egy Istenben“ füzve 40.000. K. kötve 50.000. K.-ért kapható a lelkészi hivatalban.

A Szegedi Egyetem alapkövét október 5-én tették le nagy ünnepségek között. Az új egyetem építése a nemzetgyűlés határozatából indul ki. A költségekhez Szeged városa is hozzájárul.

Sirkoszorúzás. Az egyházközség 50 éves évfordulóján a nagynevű alapítók: Buzogány Áron, Hajós János, Székely Ferenc sirjait koszorúztuk meg. Most a Dávid Ferenc Egylet fennállásának 25 éves évfordulóján, november elsején, az Egylet két volt szeretett elnökének: Ürmössy Miklósnak és Perczelné Kozma Flórának sirjaira Budapesten és Baracsán fogjuk elhelyezni megemlékezésünk koszorúit.

K. Nagy Gyula sok diákot tanított, sokan mosolygó derűvel emlékeztek s emlékeznek meg a vele együtt töltött évekről, de tudom, hogy a mosolyok derűje most könnybe fulladt, mert sokan megsiratják, mert sokan, a lelkük legmélyén sokan szerették. Az unitárius kollégium rajztanára volt és október 1-én 72 éves korában meghalt. Több kiváló, országos híru művésznek ő volt a mestere. A /olozsvári kollégium előcsarnokából nemcsak az unitárius, de a testvér felekezetek ifuságának óriási kísérete mellett temették.

Emléke áldottan él a tanítványok lelkében.

Dr. Karsay Sándor nyug. államtitkár október 14-én, 58 éves korában Budapesten meghalt. Nemesak egyházunk, de társadalmunk gyermekvédelmi mozgalma is súlyos veszteségei közé sorozta őt; a Gyermekvédő Liga egyik megalapítója és sokáig igazgatója száll le vele a sirba.

Emléke és munkája örökké él.

Deésy Károly nyug. állami főreáliskolai tanár, egy igen kedves öreg hívünk, akinek

Nyomatott Bognár sajtóipari üzemében, Ujpest, Lőrinc-utca 65. Felelős nyomdavezető: Neszt Kálmán.

a tudományos világban is ismert neve volt, szept. 29-én 78 éves korában Budapesten meghalt. Siró özvegyének vigasztalást kívánunk Istentől.

Országos Gyűjtés.

(VI. közlemény)

A nyugtázást a beérkezés sorrendjében, hálás köszönetünk mellett folytatjuk:

193. Csiky István (Nyiregyháza)	215.000
194. dr. Mikó Miklós (Budapest)	300.000
195. Csiki Pál	367.000
196. Kovács Ferencné	142.000
197. Czerják Pálné	193.000
198. dr. Binder Emilné	400.000
199. Kampf István (Kispest)	202.000
200. Faluvégi Sándor (Budapest)	64.000
201. Kerékgyártó Jenő (Debrecen)	100.000
202. Jancsi Mihály (Ujpest)	110.000
203. Belovary Istvánné (Budapest)	30.000
204. Balázs Mihály	10.000
205. Benedek Arnold (Maklár)	10.000
206. Fekete Kálmán (Budapest)	25.000
207. Osváth István	25.000
208. Simon Dénes	58.000
209. Simon Anna	60.000
210. Kis M. Tamás	79.000
211. Marossy Ferenc (Szeged)	100.000
212. Székely János (Debrecen)	100.000
213. Dénes Istvánné (Budapest)	100.000
214. Albert Jánosné	120.000
215. Lőrinczy József	130.000
216. Vértesy Gusztávné	135.100
217. özv. Wagner Gyuláné	142.000
218. Gyöngyösy Pálné (Hegyesh.)	150.000
219. Kis Pál (Budapest)	150.000
220. özv. Hajagos Mihályné	216.300
221. Debreczy Géza	250.000
222. Ádám Domokos (Ujpest)	255.000
223. Derzsy Árpádné (Budapest)	256.400
224. dr. Kozma György (Zalaegersz.)	500.000
225. dr. Ürmössy Gyula (Bpest)	500.000
226. Létay Gábor (Nagykálló)	745.000
227. Fazakas Lajos (Mátészalka)	785.000
228. Tiboldi Gyula (Szolnok)	1,250.000
229. Rend Aurél (Mezőtur)	2,050.000
230. Szász Domokos (Gyula)	1,500.000
231. özv. Máthé Lajosné (Rpalota)	175.000

I.—VI. közlemény együtt: 61.072.966

Ez az összeg egyezik a Postatakarékpénztár 19.5. évi 2. számú számlakivonatával. Teljes tisztelettel

az Egyházközség Gondnoksága.

Felelős kiadó: BIRÓ LAJOS.

Prém János szabómester

hitrokonoknak a napi árnál olcsóbban vállal bármiféle ruhavarrást, fordítást

Lakása: Budapest, V. kerület, ...